

A fentieket figyelembe véve megállapíthatjuk, hogy szakmailag valóban „gyümölcsérlelő” drámapedagógiai módszervásárra került sor Veszprémben, melynek gördülékeny lebonyolításában oroszánrészt vállalt Zalavári András, a VEGYEDE elnöke, néhány lelkes

egyetemista és érdeklődő fiatal és a beszámolót szerkesztő

Szücsné Pintér Rozália

Színház-Dráma-Nevelés

drámapedagógiai hétvége a Marczibányi téren, 2003. november 21-23

A Magyar Drámapedagógiai Társaság legnagyobb módszertani rendezvénye minden esztendő novemberének harmadik hétvégéjén várja a drámapedagógia, a gyermekszínhátszás, vagyis a művészeti nevelés egyik szakterülete iránt érdeklődőket. A népes közönség az utóbbi tíz évben már sokféle szervezetben láthatott rendkívül sikeres, örömmel fogadott, fontos tanulást jelentő és az adott pillanatban kevésbé lelkes fogadtatásra találó, időnként pedig szervezőnek-előadónak egyaránt kudarcnak minősülő bemutatókat. Ebben az esztendőben a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatásával megvalósult rendezvényen az eddigiekhez képest alapvető változást jelentett, hogy nem bemutató foglalkozásokra, hanem műhelyekre („workshopokra”) épült a hétvége programja. A párhuzamosan futtatott sok-sok műhely meghirdetése lehetővé tette, hogy a résztvevők kisebb csoportokban aktív munkát végezzenek, elmélyüljenek bizonyos témák tanulmányozásában. A bemutató foglalkozások idén a „kísérő műsort” jelentették – elég talán csak az arányokra utalnunk, hiszen húsz fölötti volt a műhelyek száma, míg összesen öt bemutató foglalkozást láthattak az érdeklődők. Az résztvevők/nézők között ebben az esztendőben a drámások voltak jelen nagyobb létszámban – gondolhatnánk annak alapján, hogy a kifejezetten drámás programokon sokkal többen voltak, mint például a színhátszással foglalkozóknak szánt vasárnapi programon. (Nem ide tartozik, de talán érdemes megjegyezni, hogy visszaesett a gyermekszínhátszó rendezői képzés iránti érdeklődés is: pedig a produkciók oldaláról kiindulva a rendezők alapképzettségének hiányosságai sok esetben egyértelműen megállapíthatók az országos fesztivál megyei bemutatóin.

Az alábbiakban olvasható rövid írásokat „a teljesség igénye nélkül” közöljük, hiszen nem minden rendezvényről, adunk visszajelzést, csak arról, amiről kaptunk. Ráadásul műfaji megkötések nélkül: elemző írásokat épp úgy közlünk, mint bevallottan szubjektív beszámolókat, avagy éppen hangulatjelentéseket... Ezzel együtt ezek jegyzetek adott esetben fontosak lehetnek előadóknak, résztvevőknek, szervezőknek, s információértékük miatt (reményeink szerint) az olvasóknak egyaránt. Az alábbi írások hol objektívnek, hol személyesnek vállalva a véleményt szólnak a közösen átéltekről...

(A szerk.)

Most nem leszek objektív. Sőt nem is törekszem rá. Fáradtan, csapzottan, ámde tudásvágytól hajtva érkezett meg kis csapatunk Somogydöröcskéről (az IMPULZUS-táborból) szeretett fővárosunkba. Első utunk nem is vezethetett máshova, mint a szakma legjelentősebb seregszemléjére, ahol színpompás keretek közt felvonul a drámapedagógia apraja-nagyja. Várakozásaim, reményeim nem voltak, egyszerűen csak jól akartam érezni magam, találkozni haverokkal, ismerősökkel – olyanokkal, akikkel évente csak egyszer találkozom, és olyanokkal, akikkel szinte naponta látjuk egymást. Egyrészt tehát nem volt túl nagy a kihívás a szervezők előtt, hiszen engem már a fenti tény megvalósulása is azzal kecsegtetett, hogy jól fogom magam érezni, másrészt viszont az előző évek Drámapedagógiai Hétvégei során mindig érződött az útkeresés szándéka: az, hogy a Társaság olyan módszertani pluszt adjon az érdeklődőknek, amit más keretek közt nem kaphatnak meg. Idén nagyon úgy tűnik, megtalálták a szervezők azt a formát, mely a legalkalmasabb arra, hogy ne csak engem, hanem a legtöbb szakembert, utcáról betérő egyszerű földi halandót vagy éppen drámamentes pedagógust egy évre való impulzussal lásson el.

Lipták Ildikó: Papírkosár-ötletek – drámaóra-tervezés

A műhelyfoglalkozás vezetőjének nem volt egyszerű dolga, amennyiben arra törekedett, hogy engem vagy legalábbis az agyamat aktivitásra bírja. Én csak annyiban bíztam, hogy sokan leszünk – majd csak megbújok a sarokban valahogy. Ez hál' istennek nem sikerült.

A közös munka olyan ötletbörzével kezdődött, melyen a résztvevők szabadon, kötöttség nélkül gyűjtették össze azon ötleteiket, melyekből valamilyen megoldhatatlannak tűnő probléma okán nem született drámaóra, vagy éppenséggel rossz drámaóra született. Az írásban rögzített egyéni problémák között akadtak téma-ötletek, drámaóra-fókuszok és pedagógiai problémák is. Rendszerezés és csoportosítás után, enyhe foglalkozásvezetői nyomással sikerült kijelölni azt a témát (betlehemezés), mellyel a továbbiakban foglalkozni kívántunk. Annak ellenére, hogy a műhelyfoglalkozáson olyan pedagógusok gyűltek össze, akik különböző életkorú gyermekkel foglalkoznak, különböző keretek között, sikerült olyan kiindulópontot találni, mely mindenki számára elfogadható volt, és szakmai tudástól, rutintól függetlenül mindenkinek olyan kihívást jelentett, mely gondolkodásra készítetett.

A leendő foglalkozás témájának kiválasztása után Lipták Ildikó vezetése és kellemes szakmai kontrollja mellett nagyobb, de logikusan követhető lépésekkel, 4-5 fős csoportokban végigjártuk azt az utat, mely során az ötletből (illetve gyakran a kényszerű feladatból) megszületik a drámaóra. A szó legjobb értelmében véve mechanikusan, a lehetséges elágazásokat figyelembe véve haladtunk egy képzeletbeli ösvényen. A történetváz megalkotása után eljutottunk egészen a munkaformák, egyszerű konvenciók kiválasztásáig. Gyakorlatban járhattuk végig a drámaóra megszületésének elméletben mindenki által ismert útját. A közös munka természetesen csak szimuláció volt, mégis a rutinosabb és kevésbé rutinos kollégákkal való együttgondolkodás mindenki számára hasznos volt.

Számomra, aki íróasztalom melletti magányomban oly sok ötletet helyeztem el dühösen a számítógép memóriájának rejtett zugaiba, nagyszerű élmény volt megtapasztalni a sikeres alkotó munka mechanizmusát. A kisebb csoportokban végzett munka során a különböző gondolkodású pedagógusok ötletei inspiráló módon hatottak, amikor valaki elakadt a tervezés során.

A működőképes óraterv-vázlatok megszületése után a tervező munka következő lényeges elemével foglalkoztunk: a kiscsoportos munkák megtervezésének és a „feladat kiadásának” technikáját gyakoroltuk. Visszatérve a műhelymunka elején felvetett témakörökhöz, igyekeztünk lehetséges (és természetesen izgalmas) fókuszot rendelni hozzájuk, majd a képzeletbeli drámaóra egyik fontos kiscsoportos munkáját és az ehhez tartozó munkaformát találtuk ki. A műhelyfoglalkozást e kiscsoportos munkák gyakorlati kipróbálásával zártuk.

Illyésné Pentz Katalin: Toporzékolók – drámajáték tantárgy a művészeti iskolában

Örvendetes törekvése a szervezőknek, hogy a hétvégén olyan drámapedagógusokat ismertessen meg a szakmai közönséggel, akik nem tartoznak a mindenki által ismert és elismert szakemberek közé. Ez hol jobb, hol kevésbé jó bemutató foglalkozásokat eredményez. Ez alkalommal nemcsak egy ragyogóan tehetséges pedagógussal ismerkedhettünk meg, hanem egy jól működő műhely munkájába is betekintést kaphattunk. A Nagy Imre ÁMK Alapfokú Művészeti Iskola drámajáték-színjáték tagozatának tanára által vezetett művészeti osztály tanulóinak játékos kedve, drámamunkája nemcsak a látott másfél órás foglalkozás, hanem a több éves magas színvonalú működés bizonyítéka is volt.

Illyésné Pentz Katalin vidám, játékos egyénisége hamar feledtette a bemutató foglalkozás okozta izgalmat. Egyáltalán nem volt zavaró a cseppnyi bizonytalanság, mely helyenként érezhető volt a drámatanári munkában. A tanárnő erényt kovácsolt izgalmából, s remekül építette ki kapcsolatát a nézőkkel is, ami nem utolsó szempont egy ilyen jellegű foglalkozáson.

A remek hangulatú bevezető pillanatok alatt elvarázsolta a gyerekeket, akik ennek köszönhetően fesztelesenül játszották végig a foglalkozást, sőt a vidám tanári egyéniségnek köszönhetően még a 60 perc után jelentkező kisebb holtpontra is átlendültek. Szépen történt meg a gyerekek bevonása a történetbe. Fokozatosan haladtak a játszók az egyszerű szabályjátékoktól a foglalkozás központi kellékével való játékokon és rövid színházi jellegű tanári szerepbelépésen keresztül a történet első fontosabb csomópontja felé. Mind a gyerekek, mind a nézők száz százalékos figyelemmel koncentráltak a foglalkozás által felvetett problémák vizsgálatára. Közösén mélyedtünk el a rosszcsont gyerekek és a hajdan szebb és vidámabb napokat megélt nagybácsi közti konfliktus okainak és lehetséges megoldásainak vizsgálatában. A játék a könnyedség mellett nem nélkülözte a feszült drámai pillanatokot sem – gondolok itt azon pillanatokra, mikor szerepcserével egy-egy gyerek bújhatott a zord Károly bácsi szerepébe, vagy a Károly bácsi kalapjának ellopásáról szóló egész csoportos előkészített improvizációra. Külön is kiemelném a történet és egyben a foglalkozás hangu-

latos lezárását (a gyerekek és Károly bácsi közös táncmulatsága), mely más tanár-egyéniégnél erőltetettnek is tűnhetne, Illyésné Pentz Katalin azonban ezt is oly természetességgel és könnyeden vezette le, hogy mindenkinek mosolyt csalt az arcára.

Az apróbb hibák (térformák használata, gyerekek ötleteinek bátrabb beépítése az órába) ellenére is olyan órát láthattunk, mely jó tanulást és jó élményt jelentett minden néző és játékos számára.

Bethlenfalvy Ádám - Nyári Arnold: A dráma építőkövei

Új konvenciók kitalálása? Ugyan már! Annyiszor próbáltunk már ilyet! A műhelyfoglalkozás előtt egy kedves barátommal beszélgettem arról, ki hova megy a következő három órában. A fenti kifejezések, ha nem is érzelmi de tartalmi szempontból összegzik azt a közös nevezőt, melyen mindketten voltunk. Akkor miért is választottam ezt a programot? Két fontos okom volt rá. Az egyik, hogy a két foglalkozásvezető könnyed, kötetlen stílusa garancia volt arra, hogy még akkor is jól fogom magam érezni, ha szakmailag kifejezetten szkeptikusan ülök is be hozzájuk. A másik, hogy gyakran kapom kollégáktól a kritikát, hogy ugyanazt a 8-10 konvenciót (na jó, legyünk őszinték: 5-6) használom a drámamunka során. Ha nem is pattan ki agyamból a csoda, még akkor is gazdagabb lehetek a meglévő konvenciók áttekintésével, a kollégák ötleteinek „ellopásával”.

Rövid, de igen hatékony bemelegítés után a munkát azzal kezdtük, hogy kisebb csoportokban olyan tudomány- és műveltségi területeket kerestünk, melyekről a dráma munkaformákat kölcsönözhetne. Gondolatmenetünk sajnos folyamatosan a már meglévő konvenciók felé terelte a munkát, ezért minden igyekezetünkkel próbáltunk a „legvadabb”, a drámától legtávolabb eső területekre koncentrálni. Ez többé-kevésbé sikerrel is járt, bár a későbbiekben a gyakorlati alkalmazás során inkább a már „bevált” társművészetek területéről kölcsönvett formákat használta mindenki.

A tudományterületek lajstromba szedése után megpróbáltunk létrehozni új konvenciókat, s azokat egy meglévő és jól működő drámafoglalkozásban (Kaposi László: Prométheusz) használt konvenciók helyére illeszteni. Legnagyobb meglepetésemre mindegyik csoport létrehozott olyan konvenciónak is nevezhető formákat, melyeknek használati lehetőségei ugyan erősen korlátozottnak tűnnek, de még a részemről fennálló szkepticizmus ellenére is meg kell állapítsam, hogy mindegyik kiállta a gyakorlati munka próbáját.³

Takács Gábor: Drámatanár és/vagy színész? A tanári szerepbélés és a szerepben végzett munka gyakorlati problémái

Vasárnap délelőtt – szombat esti zenés-táncos összejövetel után. A drámapedagógiai hétvégék vasárnap délelőtti jeinek szokásos hangulata fogadott már az előcsarnokban. Az előző napinál jóval kisebb a tömeg, amely méreténél fogva már hömpölyögni sem tud; a foglalkozásvezető vagy a megfelelő számú érdeklődő hiányában elmaradó foglalkozások. Hát nem indult jól a nap. De (és ezt minden távolmaradónak üzenem) érdemes volt rászánni a drámára ezt a délelőtti. Sőt, Takács Gábor műhelyfoglalkozásán ez még csak nem is tűnt áldozatnak.

Hosszabb bemelegítő, a foglalkozás témájára rávezető játéksorral fokozatosan és észrevétlenül csúszunk bele a különböző státuszú szereptípusok gyakorlati és elméleti elemzésébe. A jól felépített játéksor, mely egyszerre dicséri Takács Gábort és Patonay Anitát, akinek Augusto Boal németországi, a fórum színházról szóló tréningjéről tartott beszámolója az egyik kiindulópontját jelentette a műhelymunkának.

A foglalkozásvezető, már a munka elején leszögezte, hogy a programfüzetben meghirdetett téma túlságosan is átfogó volta arra készítette, hogy szűkítsen a három órás foglalkozás fókuszán. Az elvégzett munka mélysége igazolta ezt a döntést. Ezen a délelőttön ugyan nem kerültek elő a drámatanár szerepben végzett munkájától való félelmei, ám mindezért kárpótolt engem annak gyakorlati áttekintése és tréningyszerű átélése, hogy miként kell tudatosan felépíteni a tanári szerepként eljátszott figurát, illetve, hogy kell ezt a tanári szerepet, játékot megteremteni.

Két-három fős státuszjátékokon keresztül kaptam képet arról, hogy milyen jelentősége van a tanári szerepek elméletben megtanult csoportosításának. A foglalkozás a legegyszerűbb játékoktól eljuttatta a résztvevőket addig, hogy a fórum színház konvenciójának alkalmazásával kipróbálhattuk a különböző státuszú tanári szerepek használatát. Egymást instruálva, segítve kerültek felszínre az egyes szereptípusok által nyújtott lehetőségek, a szerepek sajátosságaiból következő előnyök és az alkalmazásuk során felmerülő nehézségek.

³ A megszületett konvenciók a műhelyfoglalkozás vezetőinek ígérete szerint hamarosan valamilyen formában közzéadásra kerülnek.

Még mindig szubjektíven... Nincs nagy drámás múltam. Nem vettem részt túlzottan sok drámapedagógiai hétvégén. Nem túl jó a hosszú távú memóriám. Mégis bátorodom azt mondani, hogy nem emlékszem hasonlóan magas színvonalú hétvégére. Örültem a műhelymunkák, bemutató foglalkozások, színházi produkciók e hétvégén tapasztalt arányának. Külön öröndetes, hogy a műhelyfoglalkozásokra előzetes jelentkezés során lehetett csak bejutni, ami által valóban azok vettek részt azokon, akiket kifejezetten érdekelt az adott téma. A résztvevők létszáma és a drámában való hasonló szintű jártassága pedig lehetővé tette a hatékony munkavégzést.

Glausius László

Beszédgyakorlatok Fort Krisztinával

Szombaton délelőtt tíz óra körül elkeveredve nézem a feliratkozásoktól megtelt táblákat, ezek szerint hiába jöttem Győrből, egyik foglalkozásra sem férek be. Beszélgetek néhány kedves ismerőssel, azután sikerül megnéznem egy drámaórát a kamarateremben, ebédelek, majd gyorsan beülök a „Madarász” terembe, hát ha nem veszik észre, hogy létszám fölötti vagyok. Néhányan már ott ülnek a félkörben elhelyezett székeken. Egyelőre nincs tumultus. Félhomály... Talán senki sem akar a többiek előtt feltűnni, nem kapcsol villanyt, nem nyit (vagy zár) ablakot. Nem beszélgetünk. Nem ismerjük egymást. Még ketten-hárman jönnek, így tizenkettőre nő a létszám. Hamarosan érkezik a foglalkozás vezetője, finoman jelzi, hogy a felírottakhoz képest kevesen vagyunk. Várunk még. Fort Krisztina elrendezi a teret, villanyt kapcsol, előkészíti hangszereit, kottáit, írott szövegeit... Lassan betölti a teret az az energia, ami belőle árad. Nem várunk tovább a többiekre. Elkezdődik a rítus. Egyre inkább gyanítom, ahogy a drámajáték sokféle változatával és szakterületével (újra) találkozom, hogy persze, kell a szaktudás, mégis mindent a személyiség működtet. Az emberség, annak a kisugárzása. Fort Krisztina érzékeny és pontos. Erős karakter. Empátiás képességeire többször is rácsodálkozom a foglalkozás alatt. Tudja, hogy kit mikor kell és mikor nem érdemes megdicsérni, pl. egy-egy nyelvgyötrő gyakorlat után. Mértéket tart koncentrációban és lazításban egyaránt. Néha kissé fájdalmasan érint, hogy nem engedi nekem (a sok nő között egyedüli férfinak) szétjátszani a ritmusgyakorlatot, de természetesen ez így jó, másképp nem is lehetne dolgozni. A foglalkozás tempója éppen megfelelő, az ívét elmélet, magyarázat/bemutató és közös gyakorlás gondolatritmusa tagolja. Előbb az egész csoporttal dolgozik, könnyebb gyakorlatokkal teszteli a társaságot. Levegő-, artikulációs és hangszín-gyakorlatok követik egymást. A személyre szabott feladatok közül a nyelvgyötrők bizony elég nehezek, a három csoportra bontott játékokkal megszólaltatott szövegekkel kellemesek. Később megtanulunk egy Weöres Sándor-dalt (tapsoljuk a ritmusát), végül eljutunk a Sárosi László-féle szöveg-zenéig. Beszédrel, tapssal, ritmus-hangszerekkel játszunk. Már éppen jól összehangolódik a társaság, amikor kiderül, lejárt az időnk. Így kell ezt, gondolom magamban. Hadd maradjon meg a vágy a folytatásra. Egyébként is legyen jó zenész az, aki beszédneveléssel foglalkozik, érezze a tempó és a csend varázsát, mert arra kottázódik minden zaj és zene – a beszéd is. A megnyilatkozás szépségének, pontosságának javítása mellett valószínűleg koncentrálni is megtanítja ez a típusú játék az embert. A foglalkozás résztvevői jó ismerősökként búcsúztak egymástól; lehet, hogy az ilyesféle gyakorlatsorok még csoportépítésre is alkalmasak?

Wenczel Imre

Jó tartalom, jó formában – játékok, gyakorlatok nemzetközi találkozóról

Jól működő forma a workshop a drámapedagógiai hétvégén, ezt bizonyította az idén több ilyen jellegű foglalkozás is.

Újra bebizonyosodott az is, hogy mi, drámával tanítók, drámatanárok, legyünk bár tapasztaltak vagy kevésbé tapasztaltak, fiatalok vagy kevésbé fiatalok, szeretünk játszani, akarunk játszani és ha módunk van rá, játszunk is nagy kedvvel, mondhatni önfeledten. Itt, a drámahétvégén meg is tehetjük *legálisan*, hiszen az iskolákban, ahol többségünk tanít, az is „gyanús”, hogy mi játszattuk a gyereket, hát még, ha azt látják, hogy beállunk közéjük! A kívülállónak ez talán érthetetlen, nehezen tudják értelmezni, hogy mi a jó abban felnőttnél, meglett embereknek, hogy megpróbálnak három labdát folyamatosan körbeadogatni egyazon útvonalon, hogy négykézláb csúsznak-másznak, néma kiáltásokkal fordulva a szembejövőhöz, hogy csukott szemmel toporognak egy színpadon, Goofyt keresgélve. És mindezt láthatólag élvezik. Megkockáztatom, jobban, mint egy bemutató foglalkozást, amelyből persze szintén nagyon sokat tanulhatunk, de közben

gyakran érezzük, hogy bárcsak beállhatnánk, játszhatnánk mi is. Ez érthető, hiszen nap mint nap játékot vezetünk és az igény a játékokra bennünk van. Szerencsére.

Ézért tartom jó ötletnek, hogy a workshopok többsége a jelenlévők aktív részvételére épült.

Miért volt időszerű és szerencsés választás a Játékok, gyakorlatok nemzetközi találkozóról című workshop tartalma?

Azért, mert már kiolvastuk az összes játékgyűjteményt, – érdemben újak nem nagyon születnek –, ki-próbáltuk, variáltuk a játékokat, és ki vagyunk éhezve az újakra, új gyakorlatokra, új technikákra.

Négy fiatal drámatanár – Patonay Anita, Tóth Adél, Novák Géza Máté és Varjú Nándor – vállalta, hogy megosztja velünk a külföldön tanultakat. A játékok egy részét már bemutatták a DPM-ben, de így, a gyakorlatban lett igazán teljes a kép.

A válogatás is jól sikerült, sokféle típusú játékkal találkoztunk, szerepeltek többek között koncentrációs játékok, interakciós játékok, lehetőség nyílt mozgásos illetve szöveges improvizációra is. Más szempontból nézve szintén sokszínű a kép, mert a tanórára bevihető játéktól a színjátszós tréningen alkalmazhatóig több-félét kipróbáltunk.

Arra is volt mód, hogy megbeszéljük a tapasztalatokat, kérdezzünk, ahol szükség vagy igény volt rá, ott értelmezzük a játékokat, vagy kipróbáljuk másként.

Érdekessé és sokszínűvé tette a műhelymunkát az is, hogy a négy tanár négyféle játékvezetési stílust képviselt. Mégis az volt bennük a közös, hogy rutinosan, tudatosan dolgoztak, és jó érzés volt arra gondolni, hogy ők képviselték a Társaságot külföldön.

Mi jól alkalmazkodtunk hozzájuk, ők pedig ahhoz, hogy tipikusan leképeztünk egy gyerekcsoportot, be-lekérdztünk, labdát potyogtattunk, nevetgélünk... Ugyanakkor belülről nézve szembesültünk saját óra-vezetési hibáinkkal, többnyire a pontatlan instrukciót követő értetlenkedéssel is. És ez sem haszontalan.

Ezen a műhelyfoglalkozáson tehát azt kaptuk, amiért mentünk: új játékokat, a közös játék élményét, mindezt egymást és a játékvezetőket segítő, jó hangulatban. A mi dolgunk most az, hogy jól használjuk amit kaptunk, megtaláljuk a megismert játékok helyét a munkánkban, és megpróbálkozunk akár a tovább-fejlesztéssel is.

Én személy szerint alig vártam, hogy kipróbáljak néhány játékot a gyerekeimmel. Elmondtam nekik, hogy ezeket a hétvégén tanultam és azt is, hogy mennyire élveztem, hogy játszhatok. Mosolyogtak, egész másként, mint a kollégáim...

Antal Rita

Illyésné Pentz Katalin –Toporzékolók

A műsorfüzetben arról olvashattunk, hogy a „foglalkozás célja a szavakon túli kommunikációs csatornák jelentéshordozó erejének felismertetése, a gyerekekben meglévő érzelmek, akarat- és indulatkifejezési módok felszínre hozása és szolgálatba állítása a közös játék érdekében.” Nos, azt hiszem, ez az óra azon bemutatók egyike volt, amelynél szinte maradéktalanul sikerült elérni a kitűzött célt. Az egymást jó ritmusban követő gyakorlatok során az egyéni, kis csoportos és egész csoportban végzett munkában a gyerekek – úgy tetszett – valóban fokról-fokra új dolgokkal, kifejezési formákkal gazdagodtak. Minden nonverbális kifejezéshez kapcsolódóan más-más formában, érdekes és színes eszközöket, jelzéseket használva játszhattak a gyerekek, és velük együtt a tanár. A gyakorlatsorhoz szervesen hozzáépült egy kitalált családról és az ő morózus rokonokról szóló játék. E „kvázi” kontextus valószínűleg nem szolgálta volna jól egy tanítási dráma lebonyolítását, ám ebben az esetben sokkal inkább színjátszósabb, „C-típusú” órával volt dolgunk, ahol azonban az újonnan tanult színjátszós elemeket egy-két valódi döntést igénylő helyzetben próbálhatták ki a gyerekek. A drámatanár bevallotta híve a tanítási drámának, kisebbeknél is, és mivel ez az óra egy olyan folyamat része, melynek során a kifutás a komplex dráma formáinak és színjátszós elemeknek tanulási célú ötvözeté, így mindenképpen figyelemreméltó munkáról beszélhetünk. Illyésné Pentz Kati három éve dolgozik a csapattal és lerí róluk: szeretnek és tudnak együtt játszani. Kati nyugodtan, de határozottan, máskor pedig felpörögve és a gyerekeket is felpörgetve tudott játszani, kicsit az utóbbi évek „Kuszmán Nóráját” jutatta eszünkbe, és így csak sajnálhatjuk, hogy Katit – többekkel ellentétben – az idén nyáron nem vették fel a Színművészeti Főiskola színházelmélet-drámapedagógia szakára... Kár.

Szemétség – Bori Viktor drámaórája

Bori Viktor a TIE-ből hozott napi rutint követve, bemutató órájához számára ismeretlen csapatot választott. A Törökvézi úti iskolások jó partnernek bizonyultak, játékos kedvű, aktív csoport érkezett a

Marczibányi térre. Viktor előzetesen megadott célként a környezeti nevelést nevezte meg. A komplex drámaóra bizonyos részei, kontextusa alátámasztotta ezt az elvárást, más része azonban különböző erkölcsi problémával foglalkozott. Számomra az óra eleje világos vonalú, szépen felépített játéksornak tűnt. Különösen érzékletes volt az a játék, melynek során a játékosok körben állva, szemmel jelezve hívták magukhoz a másikat, miközben előttük a földön ragasztófelülettel felfelé lerakott jegyzetpapírok (post it) heverték. A belsőleges, intim „hívójáték” során egymás felé indulók szükségképpen beleléptek a papírokba és az rájuk is ragadt. Mivel az óra középpontjában egy kutyapiszokkal elcsúfított városi park tisztaságának problémája állt, a nehezen megjeleníthető „probléma” illetően kezelését remek ötletnek tartom. A jelzést később is használták, nem vészelt el.

Mint írtam, a városi park szennyezettsége körül forogtak az események, a képzeletbeli város pedig Angliában „helyeződött” el. Dogheart lett a város neve, mely kétségkívül beszélő név, azonban a játék külföldre helyezése – melyet a drámatanár információként vitt a játékba – szerintem felesleges „óvintézkedés” volt, tekintve, hogy később forinról beszéltek, Józsi nevű szereplő került a játékba, és semmilyen szinten nem lett fontos szerepe a „ködös Albion” valóságának. A tanár igen rutinosan lépett szerepbe, bátran és jól használta e konvenciót egymásután többször is, más-más szerepbe bújva, néha előzetes jelzés nélkül, de ez esetben is a gyerekek gyorsan kapcsolva csatlakoztak az improvizációhoz. Talán a legnagyobb átgondolni való problémája az volt a foglalkozásnak, hogy nem tisztázódott: mi a játék, a dráma igazi tétje. Egyszerre több fókusz lehetősége is felvillant – a park megtisztításának ügye a lakók és az ebtartók szempontjából, az ebtenyésztők egyesületének problémája, illetve egy családon belüli konfliktus egy vágyott kutyavásárlási kérelem kapcsolatban apa és lánya között –, és nem derült ki pontosan, hogy melyik lehetne az igazi. Ha ez a lényegi rész egyértelmű lesz, több idő fordítódik ennek végiggondolására, akkor a jó stílusban, egyre bátrabban dolgozó drámatanártól igazán jóféle drámaórákat láthatunk majd, eredeti ötletekkel fűszerezve.

Más-kép-más – Gyevi-Bíró Eszter

Bár Eszter – elmondása szerint – valójában csak keresztmetszetet, áttekintést szeretett volna nyújtani az általa átélt münsteri élményekből, a kinti találkozó egy hetes(!) programjából, ennek ellenére a módszertani találkozó műsorfüzetében is komplex drámaóráként aposztrofálva jelent meg másfélórás bemutatója. Amit pedig láthattunk, az szintén egy egységes drámaóra való törekvésként értelmezhető. Más kérdés, hogy éppen ebből a furcsa kettőségből támadt több probléma is. Az első ilyen abból fakadt, hogy a későbbi konfliktus magvát elhintendő a tanár két csoport kialakítása mellett azt kérte, hogy e csapatok találjanak ki olyan tevékenységet, amely csak rájuk jellemző és összeköti őket, de ennek komolyságát, igazi voltát már nem hangsúlyozta. Ennek következményeként e tevékenységek nagyon „laposra”, viccesre, nem igazán az összetartó erőt jelképezőre sikeredtek. Így aztán valódi csoportképző erő híján a későbbi csapatok közötti konfliktusok sem lettek-lehetek élesek. Egyik csapat identitása sem volt igazán erős, a kitalált vicces rituálékra nem lehetett komolyan építeni akkor, amikor a másik csapattal szemben kellett volna képviselni azt. A másik probléma is hasonló, miszerint azokra a játéksorokra, melyekre Münsterben egy egész nap állt rendelkezésre, itt csak rövid idő (10-15 perc) jutott. Mégis a törekvés az volt, hogy ezek összefésülve egységes egészet adjanak ki a drámaóra keretein belül. Nos, e „végigszáguldás”, ha a „mélyfúrás” élményével nem is, de számtalan remek ötlettel gazdagította a nézőt, így engem is. Az természetesen érződött a csoporton, hogy összeszokott, erős, jó kezekben lévő színjátszók ők, tanárjuk pedig rutinos, felkészült drámatanár, aki sallangmentesen, jól kézben tartotta a másfél órát, ha kellett módosított is a játék-felajánlásokon, hogy érthetőbbek legyenek, ha kellett instruált, ha nem, visszahúzódott. Mégis, ha teljesen egyértelmű lett volna mindenki számára (nézők, színjátszók, drámatanár), hogy itt és most demonstrációt látunk, mindannyian jobban jártunk volna, ez a cikk is „más” lett volna.

Ha... – Kéri Barbara és Novák Géza Máté

A terembe kettesével bejövő gyerekeket egy asztalhoz vezetik a segítők, az első asztalnál kifli és zsömle között választhatnak, mégis, bármit is kérnek, kenyeret kapnak a letakart kosárból. A következő asztalnál – ha jól számoltam – hét alma közül kell rámutatniuk a legfinomabbra, erre mindössze három másodpercük van, de bármelyikre mutatnak, a válasz a következő: „Nem, nem az legfinomabb.” Még mielőtt bárki epés aktuálpolitikai kabaréra gondolna, tisztázom: a helyszín a Marczibányi tér, és az érdeklődők egy gyermekfilozófiai órába oltott drámafoglalkozás indítását láthatják. A felütés izgalmas, akár drámaóra, akár gyerekkönyvtári vágyik az ember. Sajnos az izgalmaknak itt tulajdonképpen vége is szakad, később egy lassú, biztonságos mederben csordogáló foglalkozást látunk. Néhány tabló készül, egy-két jelenet is születik kiscsoportos improvizációk során, de valahogy a nagy játék, a mélyebbre hatolás esélye –legalábbis játékban

– csak nem jelenik meg. Persze beszélgetünk rengeteget a földön ülve (két ízben kb. 20-25 percet), ilyenkor a gyermekfilozófus dolgozik, sajátos kérdéstechnikával beszél át a gyerekekkel a választás, a döntések nehézségeinek problematikáját, jól csinálja... csak mintha semmi sem történe, az ember azt várja, hogy a becsületes munkamegosztásban mikor jön már Géza, és azt gondolja (az ember), ha jön Géza, miért nem csap az asztalra, valahogy így: „lesznek itt izgalmas drámai formák, de tüstént” – szó se róla – nem lesznek. Pedig pont az lenne-lehetne a drámapedagógus dolga ebben a felállásban, hogy revelatív drámaformákkal mélyítse a megbeszélte tartalmakat, vagy éppen próbára tegye azokat. A játékok során, szerepbe helyezve, átélhetővé tegye a felmerülő gondokat, nehézségeket, vagyis hozzátegye azt, amit „mi” tudunk. E téren van még mit tennie e sorozaton dolgozó páros drámapedagógus tagjának...

Gyombolai Gábor

Kész örület! – Lázár Péter bemutató foglalkozásáról

A befolyásoláshoz kapcsolódó problémakört vizsgálta Lázár Péter péntek esti bemutató foglalkozásán. A Mario és a varázsló történetét felhasználó órában azonban nem sikerült eljutni odáig, hogy a mű által felvett és a programfüzetben is ígért izgalmas kérdéseket megvizsgálja. Péter aprólékosan felépítette a regény kínálta keretet, és az olasz kisváros lakóinak szerepében láthatóan jól is érezték magukat a résztvevők. Egy beépített szereplő segítségével sikerült megjeleníteni a Marioval történő dolgokat. A nagy kérdés, legalábbis a bemutató után folytatott beszélgetésből úgy tűnt, azonban az, hogy innen miként folytatódik az óra. Péter azt a megoldást választotta, hogy a falusiak szemszögéből vizsgálja tovább a dolgot, mit szólnak az esethez, mit gondolnak a varázslóról, sajnálják-e, ha nem voltak ott, elmennének-e máskor is... Végül egy nagyon hatásos, lenémított Mussolini-beszéd képsoraival zárta a játékot a tanár, de megállapodott a résztvevőkkel, hogy innen folytatják néhány hét múlva a játékot.

A foglalkozást követő beszélgetésen több izgalmas kérdés is felmerült. Milyen irányban kellett volna tovább menni az előadáson történtek után? Többen úgy érezték, hogy így nem válhatott „éles problémává” mindaz, amiről szólni kívánt az óra: nem sikerült kideríteni, hogy miként „működik” a befolyásolás, és ezáltal azt sem, hogy mikor jelent veszélyt, avagy hogyan kerülhetjük el. A javasolt befejezések között felmerült, hogy Mario helyzetéből kellett volna tovább nézni az eseményeket, hogyan változtatja meg ez az ő életét. Felmerült az is, hogy át kellett volna vezetni napjainkba a résztvevőket, és azt megnézni, hogy mi milyen veszélyeknek vagyunk kitéve. Persze ez utóbbi esetben a távolítás megszüntetésével és a felépített kontextus félrerakásával akár a napi politika területére tévedhetünk, vagy más, hasonlóan kényes témánál köthetünk ki... Felmerült még a befolyásolás és a manipuláció közti különbség kérdése is, vajon melyikről volt itt szó, és melyik az érvényes probléma a 7-8. osztályos diákok számára.

Amellett, hogy Péter ismét bemutatta, drámatanárként kiválóan tud fiatalokkal dolgozni, természetessége, nyugalma és figyelme remek légkört teremt a résztvevők között, még egy fontos lehetőségre irányította a figyelmünket. Ebben az esetben a beépített szereplő egy drámatanár kolléga volt, de Péter szándékai szerint egy idősebb színjátszóját kérte volna fel erre. Mindenkit bátorított ennek a lehetőségnek a kiaknázására, mindkét fél számára izgalmas munkát kínál, ha a drámapedagógusban használt színházi jelenetekben tapasztaltabb színjátszók működnek közre.

Hangulatjelentés a Káva Kulturális Műhely kutatásának beszámolójáról

Mint az írott beszámolóból is kiderül a Káva kutatása egy alaposan átgondolt, komoly munka eredménye. Kérdésként az merülhet fel vele kapcsolatban, hogy szükség van-e rá? Hogy akarjuk-e tudni, mennyire változik meg a gyerekek demokratikus attitűdje egy-egy foglalkozás hatására? Ebben bizonyára sokan sokféleképpen gondolkodunk, én először egy picit idegenkedve vettem tudomásul – miért pont a demokratikus attitűd? –, de a beszámolót hallgatva egyértelművé vált, hogy ezek olyan eredmények, melyeket lehet objektív fokmérőként felmutatni sok irányban, pályázati szervhez, minisztériumhoz, iskolák felé.

Nyilván minden tanár eszköztárában vannak olyan módszerek, melyek segítségével visszajelzést kaphat diákjai véleményéről, saját munkájának hatékonyságáról, de ezek többnyire a személyes hasznosíthatóság fokán maradnak. Azonban érdemes lenne kidolgozni olyan mérőeszközöket (itt pl. ez egy kérdőív volt), amellyel az iskolákban dolgozó drámatanárok is mérhetik saját hatékonyságukat, kaphatnak olyan objektív visszajelzést munkájukról, amellyel mások felé is bemutathatják, van értelme munkájuknak, mert mérhető változást eredményez.

Bethlenfalvy Ádám

Rendezési gyakorlat I-II.

Ezzel a címmel hirdettek „kétfordulós” (2,5 + 3 órás) műhelyt a drámapedagógiai hétvége szervezői péntek és szombat délutánra gyermekszínjátszó csoportok vezetőinek. Nem számoltam ugyan, de közel harmincan voltunk az első alkalommal. Hat 4-5 fős kiscsoportban kezdtünk el dolgozni, közösen gondolkodni az „újklubban”. Tóth Miklós rendező „A Hókirálynő” című Andersen-mesét hozta nekünk alapanyagként, melynek fénymásolt példányait megkapva először a szöveggel ismerkedtünk – azaz megpróbáltuk felidézni, mennyire emlékszünk a történetre, hiszen rögtön feladatunk is volt a mese egy-egy részletével kapcsolatosan.

Miklós munkamódszere – ahogyan velünk dolgozott – néhányunknak már ismerős lehetett: találkoztunk vele ugyanis a tavalyi gyermekszínjátszó rendezői képzésen vendégtanárként, valamint a nyári berkenyei rendezői táborban is, ahol ő vezette az egyik csoportot. Mint kiderült, többen pont ezen előzmények, a „közös élmények” alapján választottuk az ő műhelyét most is. Természetesen az alig több mint 5 óra alatt ebből a látásmódból csak ízelítőt kaphattak a vele most ismerkedők – mi „szerencsésebbek”, akik a táborban 5 napig működhattünk Miklós irányítása alatt, gyakorlatban is megtapasztalhattuk ennek az indításnak lehetséges folytatásait.

Minden kiscsoport a mese más-más részletét kapta. Döntenünk kellett, hogy az adott történetegységben mit érzünk fontos pillanatnak, fordulópontnak. Ha ebben sikerült megállapodnunk, ehhez kellett képet, megjelenítési módot kitalálnunk úgy, hogy gyermekszínjátszóknak és színjátszós lehetőségekben gondolkodunk. Ez a közös gondolkodás, ötleteink egyeztetése időigényes feladat: egymás gondolatainak megértése, a másik látásmódjának elfogadása, továbbgondolása, a felmerült javaslatok pontosítása, buktatóinak tisztázása viszont – azt gondolom – nagyon jó tréning mindannyiunknak. A hétköznapi rendezői gyakorlatunkban ugyanis ezt legtöbbször egyedül (illetve a csoportjával) kell, hogy elvégezze, „külső szem” figyelme és segítsége nélkül. A műhelymunka ezen és későbbi fázisaiban is Miklós folyamatosan konzultált az egyes kiscsoportokkal, terelt bennünket, és bár apróságnak tűnik – én azonban fontosnak tartom, mert jól esett –, nem csak véleményt, hanem elismerő mondatokat, dicséretet is mondott akár egy-egy apró ötletre is. (Hányszor volt érzésemem lendítene ez otthon túl: kitaláltam valamit, de ez most jó vagy rossz – sokszor ugyanis működőképesnek tűnnek elvetendő ötletek, vagy nem merem bevállalni azt, ami pedig jó lehetne...)

Egyik csoport már pénteken addig jutott, hogy jelenetvé formálta munkája eredményét, ennek bemutatásával és megbeszélésével ért véget az első alkalom.

Itt muszáj még személyesebbé hangolnom a véleményemet: e csoport tagjai közül többen nem tudtak jönni szombaton, és ezt mondták is akkor nekünk. Ezért is mutatták be még pénteken, mit találtak ők ki. Ez így teljesen korrekt és elfogadható volt. Sajnálom azonban, hogy mások, anélkül, hogy szóltak volna még pénteken, a szombati folytatáson egyszerűen már nem jelentek meg. (Pedig még a szervezők is gondoltak arra, hogy már a programfüzetben kérjék a résztvevőket, mindkét időpontban vegyenek részt a munkában... Mégis...) Látványosan megcsappant a létszámunk: kb. felére – az eredetileg hat helyett három, szinte teljesen újjá szerveződő kiscsoportban folytattuk másnap a munkát. Vagy inkább kezdtük előlről? Ötletek vesztek így el, amikre kíváncsi lettem volna...

Persze ez nem szegte kedvünket, kitartóbbaknak! El kellett juttatnunk a tegnapi eredményeket oda, hogy valami befogadható, átadható legyen belőlük: azaz szöveget írtunk a jelenetünkhöz és próbáltunk, egymást rendezve – a mi csoportunkban komoly, de igen jól eső vitákkal. Fontos még elmondanom, hogy Miklós többször emlegette, az adott jelenethez gondoljuk azért végig a darab egészének rendszerét is, a teret, az esetleges díszletet stb.! Ilyesmire emlékszem: „ha asztalt használunk itt, mi lesz ez az asztal a többi jelenetben, kivisszük, bent marad????” – mind megannyi átgondolandó „apróság”...

Végül is a jeleneteink bemutatóival, megbeszélésével – a miénk számos tanulságot hozott számomra, gyakorlatlan, kezdő színjátszó rendezőnek – ért volna véget a program, de szerencsére maradt némi idő, és megnézhattunk néhány fotót a Tóth Miklós rendezte *Hókirálynő* előadásáról. A bensőségebbé vált beszélgetés után Miklós nem mulasztotta el megkérdezni tőlünk, hogy hol is tartunk most, min is dolgozunk egyébként otthon a csoportjainkkal...

Köszönet a két délutánért Tóth Miklósnak és a szervezőknek!

Horváth Éva

Néhány szó A dráma alkalmazása az idegen nyelvek tanításában című szekció munkájáról

A drámával dolgozó nyelvtanárok körében régóta jelentkezett az igény egy olyan fórum iránt, amely alkalmat teremtene közös gondjaink megosztására, sajátos tevékenységünk tapasztalatainak kicserélésére, a kol-

lektív bölcsesség működésbe hozására egyfajta elméleti átgondolás és a gyakorlat megszervezése-rendezése irányában. Ez az igény mutatkozott meg (néhány korábbi, e témába vágó megnyilatkozás – bemutató óra, publikáció – után) a novemberi rendezvény idegennyelv-oktatási szekciója iránti örvendetesen élénk érdeklődésben (a szervezőkön kívül 20 résztvevő). A rendezvény szervezői három órát szántak erre a munkára; programjának kidolgozására és levezetésére *Előd Nórát, Torda Mártát és Mesterházi Gabriellát* kérték fel. A műhely munkája két részből állt: az elsőben *Torda Márta* (Révai Miklós Gimnázium, Győr) saját tanítványaival mutatta be *The Rose* című tanítási drámáját, majd ennek elemző vitáját a második részben olyan tréning követte, melyben a levezető tanárok a saját gyakorlatukban kidolgozott (részben persze nyilván ismert), a *nyelvoktatás területei szerint* csoportosított dramatikus gyakorlatokkal-játékokkal kínálták meg a résztvevőket, bizonyos pontokon kiscsoportos ötletgyűjtéssel szakítva meg a játékot; a (némileg hevenyészett formában) rögzített játéklistán aztán *Mesterházi Gabi* legjobb tudása szerint összesítette, hogy eljuttathassa a résztvevőknek. (A műhelymunka illetően szerkezete – minthogy az áldozatkész győri diákok érdekeit tartotta szem előtt – tulajdonképpen megfordította a logikus sorrendet: a tanítási dráma – lévén mind nyelvi szintjében, mind dramatikus forma tekintetében magasabbrendű a gyakorlatoknál-játékoknál – a tréning után kíváncsított volna).

A dráma és az idegen nyelv tanítása közti kapcsolatnak két megközelítése lehetséges: az egyik a *drámát, a formát* helyezi előtérbe – itt az idegen nyelv csupán *közeg*, egy lehetséges megnyilvánulási mód, (ahova az idegen nyelvű színjátszás is kapcsolódni tud); a másik a *nyelvoktatási szempontnak* ad prioritást, – itt a dramatikus forma elsősorban módszer, eszköz – ehelyütt nem kell bizonygatnunk, miért/mennyire/ mennyiben hatékonyabb, eredményesebb minden hagyományos nyelvoktatási eljárásnál. A műhelyfoglalkozást megtervező tanárok teljes egyetértésben a *második aspektust* tekintették a foglalkozás szervező elvének, a szekció munkáját ennek előrebocsátásával kezdték, s az érdeklődők, akik *valamennyien* idegen nyelvet (elsősorban angolt, de németet, franciát és olaszt is) tanító, különböző korú gyerekekkel különböző nyelvi szinten foglalkozó *gyakorló* tanárok voltak, ezt ugyancsak egyöntetű egyetértéssel fogadták.

A bemutató óra nemcsak azok körében talált lelkesen pozitív fogadtatásra, akik még nemigen láttak hasonló – *végig idegen nyelven, végig drámaformában* tartott, mindkét „műfajban” magas színvonalú – foglalkozást, de a már régebb óta drámával tanító nyelvtanárok is élvezték a diákok teljes „bentlétét” a játékban, az alig észrevehető, indirekt, mégis hatékony nyelvi munkát, tanár és diákok mintaszerű együttműködését. A foglalkozást követő beszélgetésben jutott idő az óra szerkezetének elemzésére: hogyan sikerült a tanárnak megtalálnia azokat a formákat, amelyek a drámai kontextus előkészítésébe, a figuraalkotásba, a dilemmatörténet felépítésébe a nyelvi kompetencia szempontjából is releváns, fontos ismereteket tudtak mozgósítani. Érdekes eszmecsere zajlott akörül is, hogy a lehetséges elágazási lehetőségek közül (az alternatívákat, amelyekkel „vívódott”, az órát tervező tanár tárta a résztvevők elé) melyiket érdemesebb választani: azt, amely érdekesebb dilemmát, drámaibb kérdésfelvetést kínál, vagy azt, amely hasznosabb nyelvi anyagot tud mozgósítani. A konklúzió nagyjából úgy fogalmazódott meg, hogy a drámatervezésnek valószínűleg ez az idegen nyelven elérhető legmagasabb szintje, hiszen a drámában való munka köztudottan *árnyalt nyelvi megfogalmazást* igényel, miközben a nyelvtanulás szintjén ilyen árnyalt kifejezési készség még haladó szinten sem érhető el, s így az idegen nyelvű drámajátéknak valamivel mindig meg kell alkudnia. Felső- és középhaladó szint alatt *komplex tanítási drámában* valószínűleg nem érdemes gondolkodni. A kezdő és alsó-középhaladó szint adekvát eszközei főként a dramatikus játékok és gyakorlatok, melyek legmagasabb fokának az idegen nyelvű improvizáció tekinthető. (Felvetődött egy csomó nyelvoktatás-módszertani rész kérdés is, de ezekkel most nem érdemes részletesebben foglalkozni.).

A műhelymunka ugyancsak sikeres második része három tételben foglalható össze.

1. Át (újra) kell gondolni a *drill/gyakorlat/dramatikus gyakorlat*, továbbá a hagyományos nyelvkönyvnyelvórai „szituációs játék” és a dramatikus gyakorlat megkülönböztetésének (ez utóbbira szolgált a tréning egyik jól sikerült játéka) elméleti vonatkozásait, kifejezetten a nyelvoktatásban használatos eljárások tekintetében.
2. Meg kell segíteni a *kezdő szinten* tanító nyelvtanárokat – a fenti elméleti kérdés fényében – az *ő* munkájukban alkalmazható dramatikus eljárások összegyűjtésével, közkinccsé tételével.
3. Rendszeressé kell tenni az idegennyelv-oktatási szekció tapasztalatcseréjét, utóbb közös megszervező munkára alkalmas adó együttléteit. Ennek érdekében szervezeti formát kell találni egy ilyen szekció működésének.

A három programszervező – azon túlmenően, hogy összeírták az érdeklődőket (és várnak írásban csatlakozó továbbiakat!) – örömmel vállalták, hogy aktivizálják magukat az ügy érdekében, mielőtt „leül” a műhely munkájában tapasztalt nekibuzdulás.

Előd Nóra

Szakall Judit műhelyében

Gondolom sok színjátszócsoporthoz vezető töltsi szeptember-október (egyéb) hónapjait lázas dráma-kereséssel. Azt, hogy talán jobb, és nem is olyan nehéz, ha a játékosok improvizációból kiindulva hozunk létre egy előadást, azt ezen a hétvégén tapasztaltam meg.

Szakall Judit műhelyében mindössze három feladatot kaptunk – s ebből néhány óra alatt kezdett kibontakozni valami előadásszerű dolog... Először megadott szavak (*hé!, juj!, na!, ne!, nahát!, bocs!, bee! stb.*), majd mondatok (*ezen nagyon meglepődtem!, ezt meg kell beszélünk!, nem kényszeríthetsz rá!, ez a kötelességed!, hagyj már békén!, el kell árulnom neked stb.*) segítségével improvizáltunk, végül pedig egy-egy választott tárgy (*régi fényképek, gesztenye, kő, kendő, levéltárca, díszes szelence stb.*) köré építettünk jeleneteket. Mivel a mondottakon kívül semmilyen más megkötetést nem kaptunk, és mivel Judit biztatott is minket, hogy olyan (konfliktus)helyzeteket találjunk, amelyek minket is foglalkoztatnak, mindennapi életünk aktuális problémái kerültek felszínre (családi: anyagi gondok, generációs problémák, elhidegülés férj és feleség között, gyereknevelés; munkahelyi: főnök-beosztott viszony, kollégák piszkálódásai stb.), s ettől egyes jelenetek különösen intenzívvé váltak. A jeleneteket Judit rögzítette, ahol homályos pontokat érzett, ott megállított minket és kérdéseivel segített tisztázni a szituációt, a szereplők tulajdonságait, egymás közötti viszonyait stb. Mikor a jeleneteket újrajátszottuk, érezhető volt, hogy hitelesebben és pontosabban tudtuk közvetíteni gondolatainkat nézők felé. Időnk lejártával megpróbáltuk még rendszerezni a felvetődött témákat, illetve egymáshoz fűzni és egy történet keretébe foglalni az egyes jeleneteket.

Ennek a közös munkának a tapasztalataiból – úgy érzem – nagyon sokat vittem haza abban a képzeletbeli tarisznyában...

Meszlényi Gyöngyi

Azok a pedagógusok akik gyermekszínjátszással foglalkoznak sokszor szembesülnek a produkció készítése folyamán azzal, hogy valami miatt nem úgy sikerült, amilyennek ők szeretnék. Valami „hibádzik”, de sok esetben nem tudják, hogy miért.

Vannak különféle munkamódszerek amelyekkel eljuthatunk a bemutatóig. Hogy milyen lesz a végeredmény, azt több tényező befolyásolja. Ezek között a leginkább domináns az alkalmazott csoportvezetői módszer. Az eltelt évek bizonyossá tették, hogy a gyermekek életkori sajátosságait figyelembe vevő, a velük közösen elkészített dramatizáció igaz, hogy időigényesebb, de alaposabb munkafolyamat, aminek a végén hitelesebb, minőségében jobb színvonalú játékot jöhet létre.

Ezen folyamat lépéseivel ismerkedhettek meg azok, akik vasárnap délelőtt részt vettek a Szakall Judit vezette foglalkozáson.

Ízelítőt kaptunk egy jól tervezett, lépésről lépésre kidolgozott munkafolyamat minden lényeges pontjáról. A résztvevők önmagukon tapasztalhatták meg, hogy milyen mélységeiben lehet szétszedni és újra felépíteni az adott művet, miközben megtapasztalhatták azt is, hogy mi mindenre kell figyelniük, ha alkalmazzák munkájuk során.

Alapos munkát végeztünk. Az idő rövidege miatt épp ezért nem sikerült a végére érni. De ez a néhány óra is elég volt: akik nem ismerték, betekintést nyerhettek ebbe a munkafolyamatba.

Nánási Sándor

